

Telegrafii Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 100 Lei. — Șase luni 50 Lei. — Trei luni 25 Lei. — Pentru străinătate un an 180 Lei.
Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiilor: un șir peti 2 lei pentru o dată dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Congresul catehetic al preoțimii ortodoxe române din Ardeal

Sedința a III-a

Se deschide la ora 9 în prezența I. P. S. Sale părintelui nostru mitropolit *Nicolae* și a inspectorului general în ministerul cultelor, dl *Savin*. Președinte Dr. G. Ciuhandu, secretar P. Morușca. Înainte de a se trece la ordinea de zi se cere completarea comisiei de candidare, în vederea alegerii comitetului central. Șapte subscrieri cer schimbarea ordinea de zi, fixată în program, dar congresul nu încuviințează. Neputându-se pregăti procesele verbale ale ședințelor premergătoare, cu verificarea lor, congresul autorizează pe membrii Asociației aflători în Sibiu.

Apoi se pune la ordinea de zi punctul 5 din program. Păr. Dr. G. Popovici își citește referatul asupra *educației religioase prin școală*, la sfârșitul căruia pedează pentru introducerea congreșionilor religioase în școli, mai ales în clasele superioare.

Punându-se în discuție problema atât de importantă, ia cuvânt: părintele *Ioan Dăncilă* spunând, că prin educația copiilor de acum se va face regenerarea generației ce vine. Școala așa cum ea este îndrumată azi ne pare în multe privințe dușmană. Noi trebuie să răsbătem în ea ca să luăm lupta împotriva celor ce dărmă. Generația noastră ar trebui să treacă ca și oarecând poporul lui Moise prin pustie, ca să se pre-menească și sub razele de lumină ce le răspândește Hristos, să fie readusă la pământul făgăduinții.

Al doilea vorbitor, păr. profesor și senator G. *Popescu Breasta* ridică nivelul discuției la importanța problemei. Spune că scopul religiei este formarea caracterului religios-moral, un scop educativ deci. Toate materiile de învățământ au aceeași menire, dar la întâiul loc stă religia și formeze caractere. Catehetul dă sâmburele

caracterului, care crește și se desăvârșește tot mai mult. Nu ajunge însă acțiunea catehetului, trebuie să vină și familia și biserica să și dea concursul.

Între mijloacele învățământului religios la locul întâi pune *Biblia*. Ea trebuie dată în mâna elevilor, căci nici nu se poate un învățământ fără ea, fără citirea ei e pustiu sufletul, ori câte lecții am face. Trebuie să împrietinim poporul cu Biblia, să o poarte la sine ca odinioară «Vitul Maicii Domnului». Sectele tocmai cu Biblia în mână își fac drum. Trebuie să ne opunem cu aceeași armă. În școală însă nu vom da în întregime Biblia, ci în *părți alese*, bine alese ca să servească scopul educației. În Biblie sânt și părți pe care mintea fragedă a copilului nu le înțelege și firea îl duce să caute mai de grabă elementul omenesc, neputându-se ridica la sensul spiritual, la interpretarea superioară a unor povestiri sau descrieri, prinse în cuvinte omenesti. Citirea textului biblic înviorază sufletul, îi dă ceva răcoritor — în vreme ce metoda de a reda și a învăța buchea și Scripturi e urată. Citindu-l elevul se va obișni încât nu se va mai despărți de acest tovarăș. Soldatul german o avea ca pe o pavăză în cursul războiului. Românului trebuie să i fie tovarăș nu numai în vreme de primejdie, ci și în timp de pace, să aibă Biblia nu numai în carte și în buzunar, ci și în suflet.

Al doilea mijloc sânt *povestirile religioase* cari trebuiesc introduse în școală, după îndrumarea pe care o dă marele pedagog Förster. La noi reprezintă acest curent cartea dlui Nisipeanu: «Religiunea în școala primară». Ear mijloace în afară de școală sânt: ducerea copiilor la biserică; acolo să fie puși să cânte, să citească și rostească rugăciuni sub îngrijirea învățătorului, a profesorului, a cărui prezență în bi-

serică îl va dureri și pe elev de necesitatea împlinirii acestei cerințe creștinești. Aiurea, chiar și la ruși, aproape fiecare liceu își are capela sa. Cu rugăciune în capelă se încep și se sfârșesc lecțiile.

Apoi relațiile cu părinții constituie un mijloc de educație hotărâtor. Dascălul să aibă săptămânal convorbiri asupra moralității și atitudinii, pe care o au copiii. Între mijloacele de educație cel mai puternic e desigur personalitatea învățătorului, a profesorului. De se admit scăderi la altul, cu nici un chip la profesorul de religie. Înreg succesul învățământului religios atarnă dela calitățile acestuia.

Prof. *Gh. I. Ghia* insistă asemenea asupra rolului pe care îl are personalitatea catehetului în educație. Cere introducerea Testamentului nou în școală în întregime, Mica Biblie a păr. ep. Nicodim și Scriban, precum și cărțile de povestiri ale lui Foerster: *Cartea vieții și îndrumarea vieții*. Citirea Bibliei să fie unită cu elemente de artă. Spune cum urmează dsa la orele biblice din Dumineci. Incepe cu cântarea împărate ceresc, citește din Biblie o pericoză, al cărui text îl lămurește scurt, apoi cântarea «Pe tine te laudăm», un psalm, potrivit după conținut, la pericopa citită; în sfârșit Tatăl nostru. Aceasta poate fi socotit ca un început al Școlii de Dumineci și la noi. Se ridică împotriva intelectualismului în școală. Personalitatea Măntuitorului trebuie zugrăvită viu și luminos ca să covârșască sufletele, și aici au un rol important tablourile religioase; ear dogmatismul să fie lăsat cât mai la o parte. Lecții intelectualiste își au rostul doar atunci, când profesorul e provocat de elevi, dar și atunci trebuie să stea totdeauna gata a armoniza elementul biblic cu cel științific, cari nu se contrazic, ci mai vărtos se întregesc. Mari rezultate dovedește în totdeauna tratarea de chestiuni actuale în lumina evangheliei. În sfârșit cere sporirea numărului orelor de religie.

Păr. *I. Beleuță* începe prin a spune că no-

FOIȘOARA

Intru pomenirea lui Mihai Viteazul

(Sfârșit)

Mihai-Viteazul încă a fost un principe, un arhanghel, pământesc, al neamului nostru. El a stat aierea în fruntea oștirilor sale, când s'a luptat cu Turcia, și când a cuprins Ardealul și Moldova. Dânsul a sămănat sămânța bună a faptelor vitejești, din care s'a hrănit, trei sute de ani și până azi, conștiința de libertate și unitate, politică și religioasă, la români. Și în anul Domnului 1918, umbra lui, sufletul lui a trecut Carpații în fruntea oștirilor românești, spre a ne reda, pentru a doua oară, libertatea politică și bisericească cari se razimă una de alta, — el a fost împreună luptătorul regelui nostru Ferdinand și al vitejelor oștiri românești. —

Sf. Arhanghel Mihail a avut și are la creștini peste tot, și chiar și la români, un cult foarte distins. Când creștinii aveau de a lupta în vechime din multe fronturi pentru legea lui Hristos, ei încep a lua pe sf. arhanghel Mihail de patron sau hram al lor personal, al caselor și al bisericilor lor. De aci vine, ca numai în Constantinopol din veacul al V-lea se aflau

deja cinci biserici — to te împărătești — cari erau închinare scutului sflui arh. Mihail, și că în curând numărul atâror biserici cresc, de exemplu în Constantinopol numai chiar la cifra de cincisprezece.

Nu este așadar de nici o mirare, că atâția și atâția împărați bizantini — vr'o 9 la număr — au purtat numele sflui Arhanghel, și că numele de Mihail a trecut mai ales la Domnitorii creștini ai orientului, între cari și la români, — aveam Domni cu acest nume, încă de mai înainte de Mihai-Viteazul.

Nu e de mirat nici aceea că vechea mănăstire fondată la 1391 în Maramurăș la Peri, de către Drag-Meșter și Baliță voevodul român cu binecuvântare dela patriarhul Constantinoplei, deasemenea este închinată sflui arh. Mihail.

Nu este de mirat, ci e lucru prea înțeles, că în peceata sau sigilul vechei noastre mitropolii de Alba Iulia figurează, deasemenea patron, iarși sf. Arhanghel Mihail.

Și nici aceea nu e de mirat, că, după pilda vechilor Domnitori bizantini, Mihai Viteazul ținea la sf. Arh. Mihail și ca la un hram sau patron personal al său, având același nume.

Și mai departe, e numai lucru prea dela sine înțeles, că sftul Arhanghel singur, dar mai ales în întovărășire cu sf. arh. Gavriil, este privit de cel mai iubit patron și al nenumăratelor biserici românești. Astfel, în părțile Ardealu-

lui și de către Maramurăș sânt teritorii întregi în cari bisericile aproape toate d'arândul sânt închinare sflui arh. Mihail, dar mai ales celor doi arhangheli împreună.

Vedeți, iubiți creștini, cât de adânci rădăcini prinde o tradiție religioasă în viața unui popor, fără de a ne fi dat seamă că acest cult al Arhanghelilor poate veni în o legătură atât de strânsă cu viața și fletească a neamului românesc! Nu i vorbă, în mijlocul atâtor suferințe și războiri, prin cari am trecut, aveam de sigur trebuințe de ajutorul, pe care l-am și avut, al Sfinților Arhangheli.

Dar — crezând, că nu abuzez de răbdarea voastră, iubiților, vă mai spun ceva. Arhanghelul Mihail, după vechile apocrife creștine, poartă grijă și de sufletele oamenilor. El stă lângă oameni în clipa morții lor, poartă grijă de cererile și rugăciunile celor ce mor. De aceea în cântările bisericii ortodoxe arh. Mihail este «rugător pentru sufletele noastre»; iar în rânduiala sau slujba ce se face la ieșirea sufletului, pe lângă P. sf. fecioară Maria singur arh. Mihail este pomenit cu numele ca rugător pentru sufletul celui ce moare. Ba arhanghelul Mihail mai are, după legenda creștină, și rolul de a însoți sufletele creștinilor, în drumul lor la Dumnezeu, pela «vămile» din văzduh, și de a se lupta cu dracii, cari — după un cuvânt al sflui Pavel

ne am strâns aici în numele unei idei mari, a unei probleme mari, pusă de însuși Domnul Isus Hristos, cel mai mare educator al lumii. El a învățat și au învățat apostolii, apoi instituția pe care a întemeiat-o, biserica, a primit această moștenire, pe care a dus-o mai departe prin toate veacurile. Vestitele școli catehetice din răsărit mărturisesc de aceasta, de metodele și materia de învățământ religios, cum a fost predat în curs de veacuri. Numai, durere, nu s'a studiat comparativ în lumina istoriei chestiunea în biserica ortodoxă. Noi credem că învățământul religios pleacă dela noi și căutăm la alții, în apropiere imediată și nu la figurile mari ale ortodoxiei. Vorbește apoi de vederile ce au stăpânit școala în diferite veacuri. Odată se zicea: instrucțiune și educațiune, altădată educațiune și instrucțiune, și iarăși educațiune prin instrucțiune, după cum a ajuns să domineze părerea unor sau altor pedagogi. Concepția cea adevărată este educațiune și instrucțiune. La sfârșit amintește de importanța școlii active, elevul să nu fie receptacol, ci să ia parte activă; deprinderile, căci sânt chintesența caracterului, Principiul școlii active este ca să intre și elevul ca factor de educație, egal de important cu ceilalți.

Păr. *Țandreu* indică un nou mijloc: *cartea de rugăciuni* și cere să se explice elevilor rugăciunile, altfel le rostesc și ca oameni mari, fără să-și dea seama. Învățarea rugăciunilor s'a neglijat, încât profesori și profesoare nu se mai știu ruga.

Dl *Savin*, reprezentantul ministrului de culte, propune să se ceară legiferarea în acel înțeles ca profesorul de religie să fie subdirectorul liceului, încredințat cu partea educativă. Asemenea el ar putea fi președintele eforiei școlare, — dar să nu mai aibă parohie, să și socotească școala și elevii de parohia pe care să o păstorească cu zel.

Protopopul *Ludu*, pune întrebarea care fel de școală promovează mai bine educația religioasă, scoțând în evidență superioritatea școlii confesionale. Arată anomalia pe care au introdus-o organele școlare ale statului, că în protopopiatul său în 9 comune curat ortodoxe sânt învățători gr.-catolici și în alte două sânt romano-catolici. Educatorul trebuie să fie pătruns de ceea ce învață, iar nu numai la aparență să manifeste, cum se întâmplă cu cele mai multe cazuri. În copii să se desvoalte simțul pentru opere de caritate ca să treacă principiile religioase în fapte, cari să-l dedea a și păstra religiozitatea și în viață, după ieșirea din școală. Dar și generația adulților trebuie educată, mai potrivit prin așa numitele «case culturale» pentru prosperarea cărora trebuie luate o seamă de măsuri și din partea statului: închiderea crâmelor; repausul duminical la oficii și funcționari; concesiile de joc pentru tineret să se dea numai cu învoirea preotului și în sfârșit să se tipărească cărți ieftine pentru popor, cu ajutorul fondurilor diecezane și al statului.

(Efes. II. 2; VI. 12) stând la pândă prin văzduh — vor să răpească sufletele creștinilor.

Iar în cele mai vechi legende creștine cunoscute la Români — în textele dela Măhaci din Ardeal — se spune, că sf. arhanghel Mihail și cu Maica Domnului se coboară în lad, spre a cerceta și mângăia sufletele oamenilor.

Din acest rost special al arhanghelului Mihail ca apărător al sufletelor creștinești, înțelegem prea ușor, de ce în Pravila târgovișteană, care e întâia carte de legi a bisericii românești pe icoana din frontispiciu, stă capul arhanghelului Mihail, în dreapta cu o sabie de foc, iar în stânga ținând o cumpănă, cu care cumpenește bunătatea și răutatea sufletească a oamenilor la judecata din urmă.

Mihail Viteazul încă a avut grije pentru cele sufletești, ale sale și ale neamului său.

Cu persoana sa a dat bună pildă creștinească, după care fieștece creștin trebuie să se pună pe sine sub scutul unui sfânt, care să-i fie ajutor întru năcazuri. Mihail-Vodă, cel mai viteaz între viteji, și a ales de patron pe cel mai viteaz dintre arhangheli, grijitor totodată și de sufletele oamenilor.

Ear prin tratatul său de alianță din 20 Mai 1595, încheiat cu cardinalul latin, ucenic al iezuitilor și principe ardelean Sigmund Báthory, Mihail Viteazul pune începutul eliberării bisericești a românilor ortodoxi din ghiarele calvinismului. Mihail Viteazul încă înainte de a fi ajuns principe ardelean, prin acel act de învoială politică, face ca biserica ortodoxă română din Ar-

Părintele *Dancilă* caută vina lipsei de religiozitate a oamenilor, la noi preoții. Noi nu sântem destul de religioși, nu ne rugăm și familiile noastre dau de multe ori pildă rea. Nu ne călăuzește în deajuns dragostea, care apropie pe Mântuitorul și de cei mai mari păcătoși și vrăjmași. Cere să se introducă în seminarii meditațiile religioase și ore de rugăciune zilnică.

Problemele scoase la suprafață în cursul discuției sânt resumate de prezident astfel:

1. Congresul în umanitate se declară pentru păstrarea școlii confesionale, care din punctul de vedere al educației și al formării caracterului religios moral este mult superioară ori căruia fel de școală și cu trecutul său justifică pe deplin dreptul ei la existență și din punct de vedere cultural-național, chiar și politic.

2. Învățătorul școlii confesionale este mai strâns legat de biserică și prin aceasta de sufletul poporului însuși. În urmare congresul protestează împotriva procedurii organelor școlare de stat, cari fără să țină seamă de caracterul religios al comunelor, numesc învățători de altă confesiune și chiar de altă naționalitate în comune curat ortodoxe, ori cu majoritate ortodoxă. Cere ca la școlile din astfel de comune să numească numai învățători ortodoxi.

3. Ca mijloace ajutoare în învățământul religios se cere introducerea *Bibliei în școală*, Testamentul nou și părți alese din sf. Scriptură a T. V. Și până vom putea avea la îndemână Biblia școlară să se întrebuițeze *Mica Biblie* alcătuită de P. S. Sa păr. ep. Nicodim și păr. arhim. Scriban. Autoritățile bisericești să îngrijească editarea unei potrivite *carti de rugăciuni* pentru a fi pusă în mâna elevilor. Drept cărți ajutoare se pot folosi scrierile marelui pedagog Foerster, traduse în românește: *Cartea vieții și îndrumarea vieții*.

4. Congresul cere cu insistență introducerea studiului religiunii la locul întâi între materiile de învățământ și sporirea orelor de religie la toate categoriile de școli măcar în câte două ore pe săptămână de fiecare clasă, pe lângă o oră de exortăție. La sate să se introducă cetiri biblice la vecernia de Sâmbătă seara pe seama elevilor de școală.

5. E evii din școală să fie dedați la practica religioasă, să fie duși la biserică, acolo să cânte, să cetească, să rostească rugăciuni. În cele 4 posturi, ori măcar odată pe an, să se mărturisească și cuminece. Din școală să fie dedați la acte de caritate creștinească: pentru îmbrăcarea celor săraci la sărbători, ajutorarea celor bolnavi, sprijinirea orfanilor etc.

6. În școlile secundare, mai ales în clasele superioare, să se introducă *congregațiile religioase*, și învățământul să se pună pe baze apologetice, în clasele din urmă ale liceului. Profesorul de religie să fie de drept subdirector încredințat cu supravegherea și îndrumarea educației. Preotul profesor să fie prezidentul efo-

deal să intre sub ascuțarea mitropolitului dela Târgoviște, ca astfel s'o smulgă din ghiarele fioroase ale calvinismului și s'o redea tradițiilor de ortodoxie curată. D'abia după aceasta unire bisericească a urmat, la câțiva ani, unirea politică.

Ear când se săvârși și aceasta unire politică, Mihail Vodă merse și mai departe pe calea restaurării celor sfinte ale neamului său. El restaura vechia mitropolie ardeleană; scaunului mitropolitului îi dădu stabilitatea canonică, ridicându-i și o biserică catedrală.

Înțelegem deci, pentru ce biserica noastră este datoare cu *rugăciuni* pentru sufletul lui Mihail Viteazul și cu *recunoștință* în neam de neam către memoria Domnului viteaz, care la temelia operei sale politice a pus gândul curat al grijei pentru cele sfinte ale ortodoxiei noastre, destinată a fi peatra de temelie a vieții sufletești la români și pe viitor.

Dacă în economia mântuirii sufletești arhanghelul Mihail a fost ostașul lui Dumnezeu, ear arhanghelul Gavriil preotul acestei economii divine; și dacă arhanghelul Mihail are dela Dumnezeu, ca ostaș, spadă de foc în mână, ear arhanghelul Gavriil are în mână floarea binecuvântată a crinului alb, cu care s'a prezentat Preașntii Fecioare, când i-a vestit că va naște pe Mântuitorul lumii: — eată că Mihail Viteazul, în lipsa unui Gavriil românesc pe atunci în cele bisericești, binevestește și calea mântuirii în cele sufletești, prin închiegarea tuturor românilor, precum sub un *sceptru politic*, tot așa și sub un *singur toiag arhipăstoresc*.

riei școlare. La licee să se introducă capele, iar profesorul de religie să nu mai aibă parohie, ci școala să și-o socotească de atare.

7. Pentru o bună orientare în educație să se introducă o mai strânsă legătură între școală și părinți, făcându-se întruniri și conferențe, în cari să se discute scăderile generale și aplicările personale ale elevilor, din cari să se orienteze părinții ca și învățătorii și cateheții.

8. Odată cu îngrijirea pentru școlari să se îngrijască și de creșterea religioasă a adulților pentru a nu da pildă rea copiilor. În această direcție își au importanța lor *casele culturale* și în apropierea lor pavilioane de joc pentru tinerime. Jocul să nu mai fie îngăduit de organele administrative, decât după orientările pe cari le dă preotul. Iară pentru ca să-și poată împlini rostul «casele culturale», Statul să ordone închiderea crâmelor și repausul duminical la toate oficiile în sărbători.

9. După vecernia din Duminică și sărbători să se introducă șezătorile biblice cu cântări, recitări de versuri religioase și rugăciuni potrivite cu textul biblic, cetit și interpretat. Autoritățile bisericești și de stat să și dea mâna spre a creia mijloacele materiale pentru publicarea și răspândirea cărților de propagandă religioasă.

Urmează apoi punctul 6 din program. Părintele *Ioan Ludu* își cetește referatul: *Cine să predea religiunea în școala primară?* Pentru scurtimea timpului partea introductivă ici coala e numai schițată, dar cu atât mai bine studiată a fost partea care răspunde întrebării proprii. În resumatul dela sfârșitul lucrării pune întâi argumentele cari pledează pentru catehizarea din partea preotului:

1. Misiunea noastră pastorală, izvorâtă dela Mântuitorul, de a catehiza;

2. Datoria noastră socială de a astupa gurile celor cari strigă contra noastră;

3. Nădejdea unei legături intime între păstor și păstoriți prin catehizare;

4. Teama că învățătorimea de azi nu se va mai putea ocupa temeinic cu catehizarea;

5. Obligația impusă de stat și biserică;

Contra:

1. Religia nu se poate separa de celelalte obiecte de învățământ;

2. Fără religie învățătorii se vor înstreina și mai tare de biserică;

3. Din punct de vedere practic catehizarea este aproape imposibilă (în parohii mari, unde preotul este mereu reclamat);

4. Nu munca trebuie recunoscută, ci traiul asigurat spre a putea munci.

5. Nu sântem azi îndeajuns pregătiți ca să reluăm catehizarea.

Consecința logică este: să înlăturăm, procedând energic și grabnic acele piedeci, care

Pe Mihail Vodă, istoria contemporană și până azi, l-a consacrat de Viteaz al vremii sale, pentru rarile sale isbânzi împotriva turcilor și a tuturor celorlalți dușmani vecini ai săi.

În sufletul său incolțise atât de adânc vechia ură a creștinilor ortodoxi împotriva turcilor, încât în contra turcilor porni el singur, de capul său, fără de ajutor străin. Călugărenii lui Mihail, cu înfrângerea dela 13 August 1595 a turcilor lui Sinan-Pașa, vor rămânea o veșnică pagină de glorie a întregului neam românesc, și chiar a întregii creștinătăți, la care se gândia Mihail s'o aperse de turci.

Înfrângerea dela 18 Oct. 1599, la Șelimbăr a trușăului principe ardelean Andrei Báthory și supunerea Moldovei, fac ca gloria de viteaz alui Mihail Vodă să strălucească pentru toate vremurile și în istoria universală.

Prin aceste și alte biruințe, Mihail Viteazul ajunge în centrul istoriei universale contemporane ca un punct luminos. De aceea întrarea sa în lunie 1600, în Alba Iulia și încoronarea ca principe al Ardealului, Valahiei și Moldovei, era numai o urmare firească a lucrurilor, pe care le-a săvârșit prin firea sa îndrăzneată până la nesocotință și prin neastâmpărul ce l-a stăpânit.

Dar Viteazul «începător al mântuirii» neamului românesc nu se putu susține mult. El căzu victima intrigilor dușmane, iar la 9 August 1601 — «pe câmpia Turzii pe un verde plai», undă «tăbără oștirea Marelui Mihail», cum cântă poetul, — el fu asasinat mișelește de către invidiosul general austriac Gheorghe Basta, din al că-

se pot înlătura. Să organizăm pregătirea acelei părți din cler dela care se poate cere în mod firesc o catehizare temeinică, riguroasă și pozitivă cerințelor pedagogice moderne.

Iar până atunci să preluăm catehizarea în toate acele școli, în cari aceasta ar fi de dorit.

Iar la sfârșit propune aceste desiderate:

1. *Congresul catehetic al preoților declară învățământul religios ca o datorie a misiunii pastorale preoțești, datorie izvorâtă din porunca Mântuitorului și din însași firea chemării preoțești, — prin urmare recunoaște în mod principial obligația de a catehiza;*

2. *Nu impune însă în mod absolut îndatorirea de a catehiza preoțimei, ci dimpotrivă așteaptă dela învățătorimea noastră să predea și mai departe religiunea pretutindeni, unde biserica fie din lipsă de preoți, fie pentru imposibilitatea fizică a preotului, fie din motive de alt ordin, nu se poate îngriji singură de acest lucru.*

3. *Enunță necesitatea unei pregătiri speciale a viitorului cler, iar pentru pregătirea actualului cler tind să se ia următoarele măsuri urgente;*

a) alcătuirea unui plan nou de învățământ pentru religie;

b) stabilirea materialului de religie, împărțit pe anii școlari;

c) tipărirea manualelor de religie corăpunzătoare noului plan și noii materii;

d) pregătirea preoțimei selecționată ca aptă, pe temeiul metodologiei și pedagogiei moderne, în cursuri, cu școli de aplicație și

e) distrbuirea unei bibliografii selecte pe seama viitorilor cateheți.

La discuția deschisă asupra problemei iau parte pâr. I. Duma solicitând catehizarea pe seama preotului, având ea chiar o terminologie proprie, cu care învățătorii de acum nu mai sânt familiarizați și pot produce chiar alterarea dogmei. Cere sistemizarea posturilor de profesori de religie și pentru școale primare, cu un mai mare număr de elevi și introducerea catehizării și la vecernia de Sâmbătă seară. Pâr. prof. Ghia dela Craiova spune să se mențină caracterul de școală confesională, iar statul să egalizeze pe învățător cu cel de stat la salariu. Literatura școlară să se ceară casei școlilor, pe seama preoților ce se ocupă cu catehizarea.

Pâr. Podea, sfătuiește ca preotul să întreprindă legături cu învățătorul catehetic ca și cu învățătorii cari ies astăzi din școlile normale, crescând întrun spirit strein, dacă nu chiar dușmănos bisericii. Deși pâr. Podea nu este în serviciul bisericii și nici membru al Asociației clericilor, este ascultat, ca oricare oaspe binevenit.

Pâr. asesor cons. L. Triteanu spune că nu autoritatea bisericească, ci statul a impus catehizarea gratuită din partea preotului. În ce pri-

rui ordin capul voevodului român fu despărțit de cătră trup și trimis în Muntenia, iar trupul său rămase îngropat opt zile, pentruca mai târziu o mână sacrilgă să i pună un epitaf mai mult decât infam și desonorator.

Astfel se împlin și cu Mihai-Viteazul cuvântul sfântului Pavel, rostit despre Domnul nostru Isus Hristos, că se desăvârși prin patimi ca «incepător al mântuirii» neamului nostru.

Voievodul se desăvârși, atunci, prin suprema jertfă e Capului său, ear azi se desăvârșește prin aceea că, în semnul morții sale de odinioară, învie acum întreg neamul românesc la libertate politică și religioasă și prin aceea că sub scutul unității politice a neamului nostru își face cursul său și procesul de unificare religioasă bisericească.

Astfel Mihai-Viteazul se consacră prin jertfa capului săi ca Erou desrobitor și ca Mare Mucenic național al tuturor Românilor, ear prin grija sa pentru cele sfinte se arată pe sine ca un fiu credincios al bisericii și ca un Domnitor cu pioase gânduri cătră biserica noastră strămoșască.

Cuvine se, dară, ca pomenirea lui Mihai Viteazul să rămână pururea vie între noi, dela un capăt până la celalalt al României și al ortodoxiei noastre.

Iubiților creștini! Văzurăm, cât de minunat se potrivesc isprăvurile lui Mihai Viteazul în cadrele sărbătorii Sfinților arhangheli, și mai ales: cât de minunat se potrivesc isprăvurile

vește sistemizarea posturilor de cateheți pentru școlile primare, s'au făcut demersuri, și în câteva orașe sânt și încuviințate. Militează pe lângă școlile confesionale, a căror îndreptățire începe a fi recunoscută și de cătră factori cu atribuții de legiferare și investiți cu puterea de a direcționa politica generală a țării.

Pâr. protopop E. Stoica mai amintește un moment care cere preotului să intre în școală cu studiul religiunii, ca să pregătească de acolo armata cu care să stăm împotriva năvalei ce ni se anunță din partea sectarilor americani, prin misionari, anume pregătiți la universitățile baptiste.

Congresul acceptază referatul temeinic al pâr. Ludu și își însușește desideratele exprimate într'ansul.

Comunicat

Nr. 8883/922.

Adresa Direcțiunii generale a C. F. R. Nr. 64912/922 privitoare la vizarea carnetelor de călătorie pe C. F. R. se comunică On. oficii protopresbiterale și parohiale spre strictă observare:

«Vă rugăm să binevoiți a da ordin ca nimeni să nu-și poată viza singur carnetul ori care ar fi poziția funcționarului, ci numai autoritatea imediat superioară, ear stampilele și semnătura să fie vizibile și descifrabile; altfel nu vor fi luate în considerație, ear posesorii lor vor fi supuși la plata taxelor tarifare întregi».

Consistorul arhidiececan.

Parastas

în Catedrala Incoronării dela Alba-Iulia în memoria lui Mihai Viteazul

Martți, 21 Noemvrie a. c., s'a oficiat în Catedrala Incoronării din Alba-Iulia de cătră protopopul I. Teculescu primul parastas în amintirea lui Mihai Viteazul, gloriosul domn, care a căzut jertfă visului îndrăzneț de-a uni pe toți românii. Au asistat toate autoritățile civile în frunte cu prefectul județului, autoritățile militare, elevii liceului «Mihai Viteazul» și numeros public.

La sfârșitul serviciului divin luminatul prot. I. Teculescu a ținut o strălucită cuvântare. Evocând cu multă putere amintirea vremilor dispărute, când Mihai Vi-

acestui luptător pământesc cu cele ale întâiului luptător dintre îngeri, care este arhanghelul Mihail.

Văzurăm și aceea, că sărbătoarea din viitor a SS-lor Arhangheli cât de mult ni se îmbie sufletului și ca un praznic cu colorit românesc, pentru cultul acestor îngeri, atât de extins la români, și pentru pomenirea voevodului care atât de bine și-a potrivit faptele în cadrele acestui cult.

De aceea azi întâi de toate, sufletul Mare-lui și viteazului Voievod să-l închinăm, prin rugăciunile noastre, în paza sfântului arhanghel Mihail, cerându-i dela Dumnezeu iertare păcatelor lui și odihnă osâmintelor lui, cari azi sânt împrăștiate: Capul la mitropolia din Iași, iar trupul la Turda.

În veci pomenirea lui între noi!
Iar noi celui de al doilea Mihai Viteazul, care în zilele noastre a trecut Carpații, spre a primi din mâinile preoților vitezei sale armate moștenirea lui Mihai Viteazul să jurăm dela Dumnezeu domnie îndelungată cu bună și rodnică pace, spre a înfăptui pe deplin și a statornici pe veci moștenirea pământescă și cea sufletească alui Mihai Viteazul. Amin.

Dr. Gh. Ciuhandu.

Calendarul arhidiececan s'a pus în vânzare sub titlul Calendarul Bunului Creștin pentru anul 1923. Se găsește: la Librăria Arhidiececană în Sibiu, în tutungerii și în toate librăriile.

teazul zdrobind oastea dușmană la Șelimbăr, a intrat triumfător în Alba-Iulia luând în stăpânire Ardealul, arată măreția jertfei dela Turda, care si-a închinat toată viața unui gând mareț. Reînvie în amintirea ascultătorilor umilințele trecutului, când neamul românesc era asuprit de străini pe pământul strămoșesc și arată măreția vremilor de azi, când românii au ajuns stăpâni deplini pe soarta lor. Mulți din înaintașii noștri ar fi vrut să vădă, ce vedem noi. E un triumf al românismului stăpânirea acestei cetăți, în care a intrat învingător Mihai. Catedrala dela Alba-Iulia, în care s'a încoronat cel dintâi rege al tuturor românilor, e biserica neamului românesc, ce va duce dealungul veacurilor faima acestor vremuri.

Aceste cuvinte înălțătoare rostite cu un deosebit farmec și avânt au produs o adâncă impresie asupra ascultătorilor.

Stirile zilei

Predică în catedrală. Martți la sărbătoarea arh. Mihai și Gavriil a predicat în biserica catedrală di Mihai Stoia, profesor la liceul George Lazăr.

Conferințele «Asociațiunii» începute de dl Dr. G. Preda la adunarea generală din 8 și 9 Noemvrie a. c. se continuă. Duminică în 26 Noemvrie a. c. după amiazi la ora 6 dl Mihai Eliescu, profesor în Brașov, conferențiar al ministerului de instrucție, va dezvoltă interesanta sa conferință despre «Trei Mihai» (Mihai Viteazul, Mihai Kogălniceanu și Mihai Eminescu) în sala cea mare a prefecturii județene din Sibiu. Publicul românesc din oraș și din împrejurime e rugat să vină în număr cât mai mare la această conferință de deosebit interes național. Prețul de intrare: locul I 4 lei locul II 2 lei; elevii și elevele gratuit. Biroul «Asociațiunii».

Intrunirile partidului național. Duminică s'a ținut în sala redutei din Cluj adunarea județeană a partidului național din Cojocna. Au luat cuvântul dnii: I. Lupaș, Iuliu Maniu și Alexandru Vaida. La acuzările ce se aduc partidului național, că ar avea oarecare colorit catolic apusean, dl I. Lupaș, în discursul său dela Cluj, răspunde următoarele: Acuzatorii noștri nu cunosc elementele sistemului catolic dela Roma: principiul acestui sistem este ca masele cele mari ale credincioșilor să tacă. Partidul național însă, zice oratorul, a avut totdeauna conduită curată democratică; — prin programul său hotărăște ca toate ramurile organizației de stat să poarte pecetea naționalismului, în vreme ce catolicismul apusean este anațional. După aceasta vorbitorul apără partidul și împotriva învinuirilor de regionalism.

Hymen. Eugen Bologa, ales preot ort. rom. în Nocrich și Anastasia Veturia Popp, învățătoare, își serbează cununia Duminică în 13/26 Noemvrie 1922, în biserica ort. română din Vidacutul român, la ora 3 d. a.

Aviz. Pentru invalizi, văduve și orfani de război ai clasei trupeților: Toți acei invalizi de război, precum și văduve și reprezentanții orfanilor de război cari locuiesc în Sibiu, chiar și acele văduve ale căror bărbați sânt dispăruți, cari posedă condicele noului de pensii, sau cari au certificate dela «Biroul pensiilor» despre taxele lor de întreținere, apoi acei cari mai posed vechile certificate dela «Lichidatura Pensiilor» sânt invitați să se prezinte precis și punctual până cel mai târziu în 2 Decemvrie a. c. ora 8—12 a. m. la casa orașului. Totodată se atrage atențiunea, ca acei cari nu se prezintă la termenul sus menționat, vor primi pensiunea lor abia la solvirea viitoare, care se va face în Martie 1923. Consiliul orașenesc.

În Atena decurge procesul de înaltă trădare a miniștrilor și generalilor responsabili pentru desastrul național al Greciei. — La Lausanne s'a deschis conferința de pace pentru orient.

